

verschijnend in een niet door de Franse Revolutielegers aangetast gebied, wilde het, naar eigen zeggen, de 'politische Aufklärung' geheel buiten beschouwing laten¹³.

MENGELINGEN VOOR ROOMSCH-CATHOLIKEN

Van 1807 tot 1814 verschenen, opgezet als driemaandelijks tijdschrift, de *Mengelingen voor Roomsche-Catholijken*. Ze zijn grotendeels volgeschreven door de toenmalige Amsterdamse kapelaan J.M. Schrant, later hoogleraar in de letterkunde achtereenvolgens te Gent en te Leiden, en zijn door Rogier onder de titel 'Een stem der katholieke verlichting' uitvoerig geanalyseerd¹⁴. Deze historicus van het Nederlandse katholicisme noemde het uitkomen van dit orgaan 'een mijlpaal in de geschiedenis van de katholieke herleving', representant als het was van 'een positiever cultuurbegrip' en van een 'levendiger nationaal plichtsbesef' dan tot dusver bij de achtergestelde geloofsgenoten was voorgekomen. De ondergang van de *Mengelingen* noemde hij een keerpunt, omdat daarna de sinds kort aan de weg timmerende verlichte katholieken geheel overvleugeld werden door de felle ultramontanen van het Restauratie-katholicisme. Wie op grond hiervan en van zijn negatieve oordeel over het *Kerkelyk Leesblad* zou verwachten dat Rogier vol lof over het tijdschrift was, komt bedrogen uit. Een belangrijk verwijt dat hij Schrant maakte was dat van 's mans 'verlichte immanentie-apologie': het zich baseren op de rede en de Schrift, het overwegend steunen op protestantse schrijvers en het verdoozen van de verschillen tussen katholieken en protestanten. Ook legde hij het tijdschrift de geest van de 'katholieke Aufklärung' ten laste waar deze de priester tot pedante leraar en volksonderwijzer maakte en de Kerk dreigde te reduceren tot een redelijk en zedelijk opvoedingsinstituut.

Ontdoet men Rogiers typering van de daarin vervatte waardeoordelen, dan houdt men een trefzekere karakteristiek van de *Mengelingen* over. Wat men dan echter mist, is de continuïteit waarin ze met de hiervoor besproken tijdschriften hebben gestaan. Niet voor niets wees Schrant in zijn inleidende woorden van het eerste nummer op hun aller 'zelfde doel': de dikwijls miskende en

13. *K L*, II, nr. 7, 44; II, nr. 3, 40; I, 37.

14. L.J. Rogier, 'Een stem der katholieke verlichting', in: idem, *Terugblik en uitzicht*, I, Hilversum-Antwerpen 1964, 215-245.